

Roman Karwacki

Communio

Collectanea Theologica 59/3, 35-43

1989

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

ks. ROMAN KARWACKI, SIEDLCE

COMMUNIO

W *Relacji końcowej* II Nadzwyczajnego Synodu Biskupów (1985) napisano: „Eklezjologia «komunii» (*communio*) jest ideą centralną i podstawową w dokumentach soboru. Pojęcie *koinonia* (*communio*) oparte na Piśmie Świętym) w Kościele starożytnym i w Kościołach wschodnich aż po dziś dzień cieszy się wielką czcią. Stąd Sobór Watykański II uczynił wiele, aby Kościół był wyraźniej rozumiany jako «komunia» i bardziej konkretnie jako «komunia» urzeczywistniana”.¹ Wyrażenie *communio* wielokrotnie użyte w dokumentach soborowych,² podobnie *communitas* mające synonimiczne znaczenie³ zawiera bogatą treść doktrynalną i egzystencjalną. W dwadzieścia lat po zakończeniu Soboru Watykańskiego II Ojcowie synodalni wyznają: „Synod ten dał nam okazję wielokrotnie doświadczyć «komunii» (*communio*) w jednym Duchu, w jednej wierze i nadziei oraz w jednym katolickim Kościele, jak również we wspólnej woli wprowadzenia soboru w praktykę i życie Kościoła”.⁴

Wyraz *communio* ma znaczenie wspólnoty doskonałej. W terminologii biblijnej jest tłumaczeniem greckiego wyrażenia *koinonia*. Słowo *koinonia* oznaczało udział, wspólnotę. W świeckim języku greckim określało ściśle wspólnotę życia, jaka istnieje w małżeństwie. Natomiast w języku sakralnym wyrażało bezpośrednie zjednoczenie z bóstwem. W Nowym Testamencie tego słowa używa przede wszystkim św. Paweł Apostoł i oznacza ono: 1) z kimś mieć udział w tym, co do niego należy, 2) komuś dać udział w czymś i 3) absolutna wspólnota.⁵ U św. Pawła *koinonia* występuje zawsze w znaczeniu religijnym, nigdy świeckim.⁶

¹ *II Nadzwyczajny Synod Biskupów, Dwudziestolecie Soboru Watykańskiego II*, Wrocław 1986, 23.

² Por. KL 55, 69; KK 4, 7, 8, 9, 11, 13, 14, 15, 18, 21, 22, 24, 25, 28, 29, 41, 43, 50, 51, 69; DRN 2, 4; DKW 2, 4, 24, 30; DE 1, 2, 3, 4, 7, 13, 14, 15, 17, 18, 19, 20, 22; DB 3, 4, 5, 15, 16, 36, 42; DZ 15; DA 10; DA 18; DM 3, 4, 11, 19, 20, 22, 37, 38, 39; DK 7, 8, 9, 14, 15, 17; KDK 12, 18, 19, 21, 23, 32, 38, 39, 50, 58, 92.

³ KL 21, 37, 42, 83, 95; KK 8, 11, 15, 20, 26, 28, 65; DKW 4; DE 3, 4, 19, 22, 23, 30; DZ 14, 15; DFK 2, 16; DWCh 1, 5, 8, 12; DRN 1; DA 7, 9, 10, 13, 15, 17, 18, 20, 22, 27, 30; DWR 3, 4, 6, 13, 15; DM 12, 14, 15, 16, 17, 19, 20, 25, 29, 32, 37, 38; DK 4, 5, 6, 13; KDK 1, 6, 9, 23, 25, 31, 32, 33, 34, 40, 42, 44, 47, 48, 50, 52, 53, 55, 56, 58, 59, 61, 62, 65, 69, 70, 71, 73, 74, 75, 76, 78, 79, 84, 86, 87, 89, 90, 92.

⁴ *II Nadzwyczajny Synod Biskupów, dz. cyt.*, 7.

⁵ Por. F. Hauck, *koinos*, ThWzNT (red. G. Kittel), t. 3, 798—810.

⁶ Por. J. Schattenmann, *Gemeinschaft*, w: *Theologisches Begriffslexikon zum Neuen Testament* (red. L. Coenen — E. Beyreuther — H. Bietenhard), t. 1, Wupertal 1972, 497.

W tekstach Nowego Testamentu greckie wyrażenie *koinonia* tłumaczy się na język łaciński jak *communio* (wspólnota), *societas* (wspólnota, udział, współuczestnictwo), *communicatio* (wspólnota, udział, jedność). Wszystkie wyrażenia mają znaczenie wspólnoty, doskonałej wspólnoty. *Communio*, doskonała wspólnota, jest wspólnotą religijną, uświęcającą i świętą.

1. Wspólnota religijna

Wiara jest oparciem nadziei, treścią dobra niewidzialnego (Hbr 11, 1). *Communio* w wierze to wspólnota w dobru niewidzialnym, to udział, uczestnictwo i współuczestnictwo zarazem w dobru, którego nie da się zobaczyć oczami ciała. Ostatecznym zaś i absolutnym dobrem jest Bóg.⁷ *Communio* jako wspólnota doskonała może być tylko religijna.

Wiara z natury swojej ma wymiar wspólnotowy. Nawet wówczas, gdy określa się ją przymiotnikiem dzierzawczym, nie może stać się własnością jednostki lub grupy. Prawdziwa wiara może być tylko wspólnotowa i to w znaczeniu wspólnoty doskonałej — *communio*. Wydaje się, iż taki sens ma sformułowanie św. Pawła Apostoła znajdujące się w liście do Filemona: *communio fidei tuae* — „wspólnota wiary twojej” (Flm 6).⁸

Wiara zawiera dwa istotne elementy *communio*. Pierwszym z nich jest wspólnota dobra niewidzialnego, czyli, inaczej mówiąc, wspólnota z Bogiem lub wspólnota w Bogu — *communio* w wierze. Drugim zaś jest wspólnota wierzących, a więc tych, którzy mają wspólnotę z Bogiem — *communio* wiary. Oba te elementy są nierozłączne. Jeden bez drugiego nie mógłby istnieć. Wspólnota wierzących byłaby niemożliwa bez wspólnoty z Bogiem, a wspólnota z Bogiem bez wspólnoty z wierzącymi. Im ściślejsza jest wspólnota (*communio*) z Bogiem Ojcem, Synem i Duchem Świętym, tym mocniejsza jest braterska.⁹ *Communio* w wierze i *communio* wiary stanowią jedną i tę samą wspólnotę religijną.

Wspólnota w wierze to wspólnota w dobru niewidzialnym, w dobru nieskończonym, to wspólnota z Bogiem w Trójcy Świętej. Jest to wspólnota żywotna, dynamiczna. Stale się realizuje.

Bóg sam powołuje chrześcijan do wspólnoty ze swoim Synem, Jezusem Chrystusem, Panem naszym (1 Kor 1, 9). Mieć wspólnotę z Synem Bożym znaczy mieć wspólnotę z Ojcem (1 J 1, 3). *Koinonia* z Synem Bożym to udział w Osobie Chrystusa i Jego zbawczym dziele, w Eucharystii.¹⁰

Wspólnota z Chrystusem daje bowiem udział w poszczególnych

⁷ Por. J. Hanslmeier, *Gut*, LThK, t. 4, 1283 n.

⁸ Por. F. Hauck, *dz. cyt.*, 305.

⁹ Por. DE 7.

¹⁰ Por. P. Neuenzeit, *Koinonia*, LThK, t. 6, 368.

fazach Jego życia. Obecnie, w doczesności, daje udział przede wszystkim w Jego poniżeniu i cierpieniu oraz zapewnia, a nawet, poprzez uczestnictwo w Jego krzyżu, daje współuczestnictwo w Jego chwale.¹¹ W życiu ziemskim Chrystusa te dwie fazy nastąpiły po sobie, po poniżeniu i cierpieniach nadeszła chwala, chociaż w jakiś sposób druga faza już była obecna w pierwszej. Życie doczesne człowieka wierzącego jest przede wszystkim udziałem w fazie pierwszej, w poniżeniu i cierpieniach Chrystusa, ale przez to, dzięki łasce, dany jest mu zażątek przyszłej chwały, udziału w chwale Chrystusa uwielbionego.

Syn Boży, Jezus z Nazaretu, to Chrystus namaszczone Duchem Świętym. Mieć udział w Chrystusie znaczy również mieć udział w Duchu Świętym. Człowiek wierzący ma udział w Osobie Ducha Świętego i Jego darach. Tu nie chodzi jedynie o tę wspólnotę, którą On tworzy swoim działaniem, ale o wspólnotę z Nim, Osobą, i udział w tym, co jest Jego. To właśnie jest wspólnota, *koinonia*, Ducha Świętego, *communicatio Spiritus Sancti* (2 Kor 13,13).

We wspólnotcie z Duchem Świętym Chrystus jeszcze bardziej wchodzi we wspólnotę z wierzącymi. Chrześcijanie bowiem to ci, którzy mają wspólnotę z Chrystusem namaszczone Duchem Świętym, w którym mamy przystęp do Ojca. Człowiek wierzący ma wspólnotę z Trójcą Świętą — *koinonia tou theou*.

Wspólnota z Chrystusem prowadzi do wspólnoty chrześcijan, do wspólnoty wierzących, do jedności między sobą.¹² Jest to wspólnota, która ma udział w Chrystusowym poniżeniu i cierpieniu oraz udział w cierpieniach Mistycznego Ciała Chrystusa, w Kościele, w tym, co św. Paweł Apostoł wypowiedział w liście do Galatów: „jedni drugich cierpienia noście” (Ga 6, 2).

Dla chrześcijan mieć wspólnotę, wzajemną jedność, *koinonia*, znaczy również dać udział w tym, co się posiada. Chodzi tu o dzielenie się dobrami, zarówno duchowymi, jak i materialnymi (por. Ga 6, 6; Rz 15, 26). Nie chodzi tutaj oczywiście o jakąś wymianę darów czy o pieniądze. Ale także kolekta, jako dzielenie się dobrami materialnymi, wyraża wspólnotę chrześcijańską.¹³ Potwierdza to autor listu do Hebrajczyków napominając: „Dobroczynności i komunii (*koinonia*) nie zapominajcie, takimi bowiem ofiarami cieszy się Bóg” (Hbr 13, 16). Dobroczynność idzie w parze z *communio* i nie można ich rozłączyć. Dać komuś udział w tym, co się posiada, również w dobrach materialnych, to także wyraz *communio*, wspólnoty doskonałej. U św. Pawła kolekta ma znaczenie religijne i służy jedności (*koinonia*), budowaniu wspólnoty doskonałej (2 Kor 9, 6—15). Kolekta to odpowiedź „ziemskimi darami” na „dary duchowe”.¹⁴

¹¹ Por. F. Hauck, dz. cyt., 806.

¹² Por. tamże, 807.

¹³ Por. tamże, 809.

¹⁴ Por. J. Schattenmann, dz. cyt., 497.

Wzorem jest tu pierwotny Kościół, gdzie *communio* (Dz 2, 42) nie pojmowano jedynie jako gminę chrześcijańską, stowarzyszenie wierzących w Chrystusa, różną od gminy żydowskiej, lecz jako wspólnotę życia.¹⁵ *Communio* jest wspólnotą religijną, ale chrześcijańską, ponieważ kamieniem węgielnym tej wspólnoty, *communio*, pozostaje na zawsze Jezus Chrystus.

2. Komunia święta

Wspólnota z Jezusem Chrystusem w sakramencie Eucharystii ma istotne znaczenie dla *communio* rozumianej jako wspólnota doskonała. Przez udział (*koinonia*, *communicatio*) w Ciele i Krwi Chrystusa urzeczywistnia się i jest przeżywana wspólnota z Bogiem i z bliźnimi (1 Kor 10, 16—24). Ma tu bowiem miejsce rzeczywiste zjednoczenie.¹⁶

W sakramencie Eucharystii, po konsekracji chleba i wina, obecny jest prawdziwie, rzeczywiście i substancjalnie Jezus Chrystus, prawdziwy Bóg i prawdziwy Człowiek.¹⁷ Chleb i wino po konsekracji są nośnikami obecności Chrystusa.¹⁸ Spożywając postacie eucharystyczne wchodzi się w ścisłą wspólnotę z Osobą Jezusa Chrystusa, Syna Bożego. Jest to wspólnota z Chrystusem ukrzyżowanym i uwielbionym. Ciało i Krew Chrystusa, obecne pod eucharystycznymi postaciami, są zertwą ofiarną (por. Łk 22, 19—20; Mt 26, 26—28) i zarazem pokarmem nieśmiertelności (por. J 6, 53—58). Daje go Baranek, Sługa Jahwe (por. Iz 52, 13—53, 12) i Pan nasz, który przyjdzie z mocą wielką i majestatem (por. Mt 24, 30).

Spożywać postacie eucharystyczne, karmić się Ciałem i Krwią Chrystusa to mieć udział w poniżeniu, cierpieniach, w krzyżu Chrystusa, w Jego wydaniu na śmierć i w Jego przebaczeniu. Wspólnota z Chrystusem w Jego poniżeniu i cierpieniu, w Jego krzyżu, to także przyjęcie własnego poniżenia i cierpienia, podjęcie swego krzyża: „Jeśli kto chce iść za mną — mówi Chrystus — niech się zaprze samego siebie, niech bierze krzyż swój codziennie i niech mnie naśladuje” (Łk 9, 23). Wspólnota z Chrystusem w Jego męce to również dopełnienie braków Jego męki, dopełnienie w swoim ciele (por. Kol 1, 24).

Zjednoczenie z Chrystusem w cierpieniu ma trzy wymiary: zanurzenie się w cierpieniu Chrystusa, które zbawia; ofiarowanie swego cierpienia Chrystusowi z miłości do Niego; dopełnienie cierpienia Chrystusa dla dobra Kościoła, Mistycznego Ciała Chrystusa. Udział w męce Chrystusa jest podstawą uczestnictwa w Jego chwale

¹⁵ Por. F. Hauck, dz. cyt., 809.

¹⁶ Por. tamże, 805 n.

¹⁷ Por. DS 1636.

¹⁸ Por. F. Hauck, dz. cyt., 806.

(por. 1 P 4, 13).¹⁹ Spożywanie Ciała i Krwi Chrystusa jednoczy z Chrystusem ukrzyżowanym i zmartwychwstałym. Jednoczy z Synem Bożym, który „dla nas i dla naszego zbawienia zstąpił z nieba” i który teraz „zasiada po prawicy Boga”. Zjednoczeni z Tym, który został poddany cierpieniu będącemu skutkiem grzechu, aby pokonać grzech oraz jego sprawcę — szatana, i zwyciężyć świat (J 16, 33), świat grzechu, nienawiści, świat wrogi Bogu. Przez Eucharystię człowiek wchodzi we wspólnotę (*koinonia*, *communio*) z Chrystusem ukrzyżowanym i uwielbionym.

Wspólnota z Jezusem Chrystusem, Synem Bożym jest wspólnotą z drugą Osobą Trójcy Świętej. Poprzez tę wspólnotę człowiek wierzący jednoczy się ze wszystkimi Osobami Trójcy Świętej. Ma wspólnotę z Ojcem wszechmogącym, Stworzycielem nieba i ziemi, który tak „umiłował świat, że Syna swego Jednorodzonego dał, aby każdy, kto w Niego wierzy nie zginął, ale miał życie wieczne” (J 3, 16). Jednorodzony przyjął Ciało za sprawą Ducha Świętego. Mocą Ducha Świętego chleb i wino, dary ofiarnicze liturgii mszalnej, stają się Ciałem i Krwią Chrystusa. W Duchu Świętym dokonuje się zjednoczenie z Chrystusem przez Eucharystię. *Koinonia*, wspólnota, jest w Duchu Świętym (por. 2 Kor 13, 13). Duch Święty, Pan i Ożywiiciel, jest miejscem doskonałego zjednoczenia człowieka z Bogiem. Poprzez Eucharystię człowiek wierzący wchodzi w tę wspólnotę, we wspólnotę życia, przynosząc natychmiast obfity owoc, podobnie jak latorośl (por. J 15, 1—5).

Spożywanie Ciała i Krwi Chrystusa w Eucharystii zostało nazwane komunią, ponieważ zespala z Chrystusem i jednoczy z innymi wierzącymi, gromadzi w Kościele i jest znakiem jedności Kościoła.²⁰ W pierwotnym Kościele wyrażenie *koinonia* (*communio*) początkowo rozumiano głównie jako udział w Osobie Chrystusa i Jego dziele zbawczym w Eucharystii.²¹ Eucharystia zawsze oznaczała jedność, przede wszystkim z Chrystusem, a następnie z uczestnikami Eucharystii. „Kto spożywa moje ciało i pije moją krew — mówi Chrystus — trwa we mnie, a ja w nim” (J 6, 58). Podczas Ostatniej Wieczerzy Chrystus modli się do Ojca o jedność doskonałą: „aby wszyscy stanowili jedno, jak Ty, Ojcze, we mnie, a ja w Tobie, aby i oni stanowili jedno w nas” (J 17, 21). Tę ideę wyraża także modlitwa z *Didaché*: „jak ten łamany Chleb rozsiany był po górach, a zebrany stał się

¹⁹ Por. *tamże*, 807.

²⁰ Por. W. Pfnür, *Zum Verständnis von communio in der spätmittelalterlichen Theologie*, w: *Communio Sanctorum. Einheit der Christen — Einheit der Kirche* (red. J. Schneider — K. Wittstadt), Würzburg 1988, 156; L. Voronov, *Kościół i Eucharystia w świetle Trójcy Świętej*, w: *Eucharystia*, Poznań-Warszawa 1986, 90.

²¹ Por. P. Neuenzeit, dz. cyt., 369.

czymś jednym, tak niech się zbierze Kościół Twój z krańców ziemi w Królestwo Twoje”.²²

Jedność uczestniczących w Eucharystii to jedność organiczna, jedność Ciała, a zarazem jedność transcendentna, jak jedność Ojca i Syna — zjednoczenie z Bogiem i w Bogu, zjednoczenie między sobą. Rzeczywiście jest to Komunia Święta — zjednoczenie ze Świętym (por. Łk 1, 35; Mk 1, 24; Łk 4, 34; J 6, 69; Dz 3, 14; 4, 27. 30) i świętych (por. Rz 1, 7; 12, 1; 1 Kor 16, 1; 2 Kor 1, 1; 9, 1; Ef 5, 3; 1 P 2, 9). „Przy łamaniu chleba eucharystycznego, uczestnicząc w sposób rzeczywisty w Ciele Pańskim, wznosimy się do wspólnoty (*communio*) z Nim i nawzajem ze sobą”.²³

Nie ma komunii z bliźnimi bez komunii z Chrystusem. Komunia z Chrystusem jest warunkiem komunii z bliźnimi. Ale nie ma też komunii z Chrystusem bez udziału w Jego cierpieniach i śmierci, w Jego krzyżu. Przez Eucharystię codzienny krzyż chrześcijanina łączy się z krzyżem Chrystusa na Kalwarii i w Kościele, Jego Mistycznym Ciele. Udział w Eucharystii to udział w krzyżu. Kielich Ostatniej Wieczerzy (por. Mt 26, 27; Mk 14, 24; Łk 22, 20) mieści w sobie zawartość kielicha Ogrójca (por. Mt 26, 39. 42; Mk 14, 36; Łk 22, 42; J 18, 11) i Kalwarii (J 19, 34). Udział w kielichu eucharystycznym to picie z Chrystusowego kielicha męki (por. Mt 20, 23; Mk 10, 38—39), to również wspólne znoszenie prześladowań.²⁴

Eucharystia ma również wymiar eschatyczny. W Komunii świętej dokonuje się zjednoczenie z Chrystusem ukrzyżowanym i ze zmartwychwstałym Panem.²⁵ Kielich ofiarny jest Krwią Przymierza. Przelana na krzyżu krew Jezusa to krew Nowego Przymierza, ponieważ wówczas zostało zawarte nowe Przymierze ze krwi Chrystusa i ustanowiony nowy porządek zbawienia — przez Jezusową śmierć. Ustanowienie nowego porządku zbawienia rozumie się jako wyłączone dzieło Bożej łaskawości.²⁶ Chrystus ustanowił Nowe Przymierze we Krwi swojej powołując Nowy Lud Boży.²⁷ Powierzył też „wszystkie dobra Nowego Przymierza celem utworzenia jednego Ciała Chrystusowego na ziemi, z którym powinni zjednoczyć się całkowicie wszyscy, już w jakiś sposób przynależący do Ludu Bożego... Bóg wie dzie go łaskawie wedle swoich ukrytych zamiarów aż do

²² M. Michalski, *Antologia literatury patrystycznej*, t. 1, Warszawa 1975, 19.

²³ KK 9.

²⁴ Por. *Wörterbuch zur biblischen Botschaft* (red. X. Léon-Dufour), Freiburg-Basel-Wien 1981, 240; J. Ratzinger, *Ostatnia Wieczerza a Eucharystia Kościoła*, w: *Eucharystia, dz. cyt.*, 174.

²⁵ C. Bouwman — H. Haag, *Abendmahl*, w: *Bibellexikon, dz. cyt.*, 7.

²⁶ Por. J. Schmid, *Bund*, LThK, t. 2, 776.

²⁷ KK 9.

radosnego osiągnięcia całej pełni wiecznej chwały w niebieskim Jeruzalem²⁸.

Tego rodzaju wspólnota (*koinonia, communio*) jest wspólnotą z Chrystusem, zarówno poszczególnych wierzących, jak i wszystkich chrześcijan razem. Daje ona udział we wszystkich dobrach Nowego Przymierza, przynosząc pociechę w utrapieniach życia doczesnego (por. 2 Kor 1, 5. 7) i umacniając nadzieję przyszłej chwały. Nakłada ona również obowiązek uczestniczenia w głoszeniu Ewangelii oraz przychodzenia z pomocą braciom znajdującym się w potrzebie.²⁹

3. *Communio sanctorum*

Wyrażenia *Communio sanctorum* już w pierwszych wiekach istnienia Kościoła używano w dwojakim znaczeniu. Przede wszystkim miało ono znaczenie udziału w Ciele i Krwi Pana, zwłaszcza że bardzo wcześnie *koinonia* i *communio* oznaczały wyłącznie przyjęcie Eucharystii (Komunia) i samą Eucharystię oraz w następstwie tego wspólnotę eucharystyczną, kultową lub po prostu kościelną wszystkich chrześcijan i prawowiernych Kościołów między sobą.³⁰ Z sakramentalnej *koinonia, communio* Krwi i Ciała Chrystusa wyrasta jedność eklezjalna,³¹ *koinonia, communio* Mistycznego Ciała Chrystusa, Kościoła. Niewidzialną zasadą tej *communio* jest Duch Święty, Duch Chrystusa.³²

Pojęcie *communio sanctorum* wyraża prawdę o świętości ontycznej i etycznej chrześcijan. Jest to świętość, można powiedzieć ze wspólnoty i zarazem dla wspólnoty — *communio, wspólnoty* doskonałej. Kościół bowiem jest święty i uświęcający — prawdziwa *communio sanctorum*.

Już w IV w. zaczyna się rozumieć *communio sanctorum* jako wspólnotę uświęconych. Coraz bardziej podkreśla się więzy łączące wspólnotę wierzących w Chrystusa, trwającą mimo śmierci, pojmując *communio sanctorum* jako zjednoczenie wszystkich ludzi zbawionych i uświęconych przez łaskę Chrystusa: sprawiedliwych na ziemi oraz tych, którzy dokonawszy żywota poddają się oczyszczeniu, a także mieszkańców nieba — wspólnota osób.³³ *Communio sanctorum* jako obcowanie świętych jakby wyrasta z *communio sanctorum* jako

²⁸ DE 3.

²⁹ Por. A. Piolanti, *Gemeinschaft der Heiligen*, LThK, t. 4, 651.

³⁰ Por. tamże, 652.

³¹ Por. Jan Paweł II, *List o tajemnicy i kulcie Eucharystii*, n. 4, AAS 72 (1980) 119; K. Kertelge, *Koinonia und Einheit der Kirche nach dem Neuen Testament*, w: *Communio Sanctorum*, dz. cyt., 64.

³² Por. Pius XII, enc. *Mystici Corporis*, DS 3808.

³³ Por. A. Piolanti, dz. cyt., 652; M. Schmaus, *Der Glaube der Kirche*, t. 6, cz. 2, St. Ottilien 1982, 61; A. Zuberbier, *Wierzę*, Katowice 1979, 239; L. Ott, *Grundriss der Dogmatik*, Freiburg-Basel-Wien 1970, 378.

wspólnoty sakramentalnej, eucharystycznej. Nie ma bowiem świętości etycznej bez świętości ontycznej.

Świętym nazywa się współcześnie człowieka, który poprzez heroizm cnót osiągnął świętość w znaczeniu etycznym i otrzymał swą zapłatę za to w niebie.³⁴ *Communio sanctorum* to nie tylko wspólnota tych świętych, ale również wspólnota z nimi. Sobór Watykański II wyjaśnia to następująco: „Dopóki tedy Pan nie przyjdzie w majestacie swoim, a wraz z Nim wszyscy aniołowie (por. Mt 25, 31), dopóki po zniszczeniu śmierci wszystko nie zostanie poddane Jemu (por. 1 Kor 15, 26—27), jedni spośród uczniów Jego pielgrzymują na ziemi, inni dokonawszy żywota poddają się oczyszczeniu, jeszcze inni zażywają chwały, widząc «wyraźnie samego Boga troistego i jedynego, jako jest»; wszyscy jednak, w różnym stopniu i w rozmaity sposób, złączeni jesteśmy wzajemnie w tej samej miłości Boga i bliźniego i ten sam hymn chwały śpiewamy Bogu naszemu. Wszyscy bowiem, którzy są Chrystusowi, mając Ducha Jego zrastają się w jeden Kościół i zespalają się wzajemnie ze sobą w Chrystusie (por. Ef 4, 16). Łączność zatem pielgrzymów z braćmi, którzy zasnęli w pokoju Chrystusowym, bynajmniej nie ustaje; przeciwnie, według nieustannej wiary Kościoła, umacnia się jeszcze dzięki wzajemnemu udzielaniu sobie dóbr duchowych. Albowiem mieszkańcy nieba, będąc głębiej zjednoczeni z Chrystusem, jeszcze mocniej utwierdzają cały Kościół w świętości, a cześć, którą Kościół tutaj na ziemi oddaje Bogu, uszlachetniają i różnorodnie obracają na większe zbudowanie Kościoła (por. 1 Kor 12, 12—27). Przyjęci bowiem do ojczyzny i znajdując się blisko przy Panu (por. 2 Kor 5, 8), przez Niego, z Nim i w Nim nieustannie wstawiają się za nas u Ojca ofiarując Mu zasługi, które przez jedynego Pośrednika między Bogiem i ludźmi, Jezusa Chrystusa (por. 1 Tm 2, 5), zdobyli na ziemi, służąc Panu we wszystkim i w ciele swoim dopełniając tego, czego nie dostaje cierpieniem Chrystusowym, za ciało Jego, którym jest Kościół (por. Kol 1, 24). Ich przeto troska braterska wspomaga wydatnie słabość naszą”.³⁵

Communio jako wspólnota doskonała, chociaż wydaje się być ideałem, jedynie utopią, jest rzeczywistością, faktem dokonany w zarównu w wymiarze ontycznym, jak i etycznym. Chodzi jednak o to, by *communio* objęła wszystkich ludzi, cały świat. Zapowiedź takiej właśnie *communio* zawiera się w nauce Jezusa Chrystusa, Dobrego Pasterza: „Ja jestem dobrym pasterzem i znam owce moje, a moje Mnie znają, podobnie jak Mnie zna Ojciec, a Ja znam Ojca. Życie moje oddaję za owce. Mam także inne owce, które nie są z tej owczarni. I te muszę przyprowadzić i będą słuchać głosu mego i nastanie jedna owczarnia, jeden pasterz” (J 10, 14—16).

³⁴ Por. J. R. Geiselmann, *Die theologische Anthropologie Johann Adam Möhlers*, Freiburg 1955, 65.

³⁵ KK 49.

COMMUNIO

Communio bezeichnet eine vollkommene Gemeinschaft. Das Wort *communio* stammt vom Griechischen *koinonia*. Im Neuen Testament hat sie religiöse Bedeutung und bedeutet: mit jemandem Anteil haben an etwas, jemanden Anteil geben an etwas und absolute Gemeinschaft. *Communio* als religiöse Gemeinschaft, Gemeinschaft im Glauben — ist Vereinigung mit Gott und mit den Christen. Christ sein heisst, Gottesgemeinschaft durch Christus haben. Für *communio* bleibt Jesus Christus auf immer der Grundstein. *Communio* als vollkommene Gemeinschaft wird durch die Eucharistie verwirklicht, die tatsächlich heilige Kommunion ist. Aus der sakramental *communio* wächst die ekklesiale Einheit, die Gemeinschaft des Mystischen Leibes Christi auf, wie aus der ontischen Heiligkeit die ethische Heiligkeit *communio sanctorum*. Die allgemeine *communio* wird durch Jesus Christus angekündigt (Jö 10, 14—16).